

A második tavaszi nap

Az én első találkozásaim a reggelrel nem kelle-
mesek: csörög az ébresztőóra, kinyitom a sze-
mem, az ablak mögött sötétet látok.

Még nagyon korán van. Az ágy puha és meleg,
kellemes. Térdemet a falnak vetem, és kicsit még
szunyókálok. Átkarolom a vánkost, mint egy kis
mackót.

Negyedóra múlva csörög a másik óra. A szoba
szemközti sarkában. Már kelnem kell. Kint ez-
alatt egy kicsit világosabb lett. Felhúzom a lá-
bam az ágyban, átnyalábolom, még be akarom
fejezni az álmom. Még aludni szeretnék.

Csak akkor, amikor már lábra állok (hosszú
fehér hálóingem lehull a mezítelen sarkamig),
ahogy szabaddá teszem a hajam, teszek két-
három törzshajlítást, kemény guggolást, érzem
vérkeringésem élénkülését.

Minden reggel beállok az ablakba, kidugom a
tenyerem. Egyszer hópihe hull bele, másszor
esőcseppek folynak szét ujjaim között, máskor
még csak üres aranyos meleget érzek.

Aztán kimegyek a szobából. Senki sincs itt-
hon. Apa már elment, de szinte mindenütt ott a
keze nyoma: a konyhában ég a villany, az aszta-
lon kicsi szalmaalátét, azon fehér kistányér és
rajta piros pettyes csésze. Ez a kedvencem. A csé-
szében langyos tea, pont olyan, amilyet szeretek:
világos és savanyú, úszkálnak benne a gondosan
kifacsart citrombél darabkái. A törött fülű vilá-
goskék porcelán cukortartó (még a nagymama
idejéből) inkább csak dísznek van itt – cukrot
nem teszek a teába. Csak a befőtt üvegből ve-
szek egy kis kanál mézet, és süllyesztem a csé-
szébe. Lenyalom és iszom. Apu hagyott még az
asztalon vajas zsemlet és sajtot. Almát. Gyerek-
kori szokás, ami egyre kellemesebbé teszi a re-
geleket: valaki gondoskodik rólam, valaki szeret
engem. Apu a fürdőszobában is égve hagyta a
villanyt. A polcon halkán szól a rádió. Hat óra
tizenöt perc van...

Mosom a fogam, beáztatom apám ingét, leol-
tom a villanyt, becsukom az ablakokat, ellenőr-
zöm, ki van-e kapcsolva a gáz, rádió, víz. Annak
a feladata, aki utoljára távozik. A táskába dobom
a tízórait, amit apám gondosan becsomagolt, és
szaladok a munkába.

Ma valahogy minden másképpen van. Kez-
detben nem: első óracsörgés, térdek a falhoz,
szundítás, másik ébresztő, lábak a szőnyegen,
lehull az ing, törzshajlítás, ablakhoz menés, nap-
fény a tenyéren, de abban a pillanatban megtor-
panok, nem várok, amíg a tavasz érzete behatol
testembe, rosszat sejtve (lehet, hogy csak valami
nesz volt, vagy csak ösztön) az előszobán át a
konyhába rohanok. Cukortartó, méz, tea, tízórai,
minden ott van, a rádió szól, a bemondó meg-

szakítja a zenét: hat óra tizenöt perc van, az apu
meg ott ül a konyhaasztalnál, sápadt és szótlan,
kezével az asztal szélét markolja, mintha fel
akarna állni, szólni. Mielőtt kérdezném, mielőtt
csodálkozó pillantást vetnék rá néma kérdéssel,
mielőtt bármit is tehetnék, kibuggyan belőle:

– Úgy sejttem, beteg vagyok – és mutatójújjá-
val kopogtatja az abroszt, az asztal szélét keresi
ujjaival.

– Mi van veled? – kérdem ijedten, és próbá-
lok visszaemlékezni, történt-e ilyesmi már ez-
előtt. Egyetlen reggelen sem láttam apámat ilyen
tétova sápadt mosollyal, sem ilyen lemondó fáj-
dalommal a szemében. Ez a legrosszabb, ettől
félek leginkább. Apu mindig egészséges és erős,
mindig első, a legtökéletesebb, a leghibátlanabb,
a rettenthetetlen. Ugyanaz az apu itt ül, a szeme
alatt karikák, a háta rogyant, és szavaiban,
hangjában aggodalom. Első alkalommal teszem
föl neki a kérdést, amit tőle annyiszor hallottam
jómagam:

– Mid fáj?

– Nem is tudom, rosszul érzem magam.
Gyengeség... kóvályog a fejem.

– Elmész orvoshoz?

– Nem, nem, Lanka – mondja. – Nem olyan
súlyos ez. Pihenek, ledőlök. Biztosan elmúlik.
Veszek ki szabadságot. Van még néhány napom.
Kérlek, telefonálj hozzánk az intézetbe, hogy el
kellett mennem, majd mindent elmagyarázok.
Igazolj. Azt ne mondd, hogy beteg vagyok, jó?

A pánik egyre nő bennem: az apám nem ma-
ga telefonál a munkahelyére?!

Ez a világ vége! Meg hazudni kényszerít?
Annyira röstelli a gyengeségét? Kutatom az ar-
cát, de a sötét karikákon kívül semmi különös.
Csupán egy kis izzadtság nedvesíti száraz homlo-
kát. És – nincs megborotválkozva.

– Feküdj le, készítek teát. Vegyél be fájdalom-
csillapítót, megkeresem a lázmérőt...

– Előbb azonban telefonálj, kérlek... – erőskö-
dik apám. Egyúttal mindjárt telefonálok hozzánk a
nyomdába is, hogy kicsit később megyek be.

Megigazítottam apám vánkosát, ahogy annyiszor
megcsinálta ő nekem. Kitártam az ablakot, és
tisztá pizsamát készítettem elő neki. Az ágya fö-
lött volt egy polca az eddig el nem olvasott köny-
vekkel – nem fog unatkozni. Amíg én a teát főz-
tem és a lázmérőt kerestem, elaludt. Ott álltam
az ágyánál, és kimondottan csodálkoztam. Rit-
kán láttam apám arcát így a vánkoson, magá-
nyos együttélés volt a miénk. Mindegyikünk a
maga szobájában. Ahogy felnőttem, ágyban nem
láttuk egymást. Apám a vánkoson különös volt,
furcsa, védtelen és sápadt. A szája gyerekesen
nyitva volt, és ajka, amit én vagy szigorúan zárt-
nak vagy játékosan mosolygósnak láttam, ebben
az ellenőrizetlen pillanatban elernyedtt és isme-
retlen volt. Tán így látták őt a nők, akiket szere-
tett. Meglepett ez a gondolat, fájdalmat okozott,

s féltékenyen simítottam meg apám homlokát. Felriadt, és kis idő múlva magához tért:

– Mi az, Lanka?

– Mennem kell – mondtam tárgyilagosan, bár nagyon furcsa hangulatom volt. – Itt van minden. Maradt még a tegnapi vacsorából. A tűzhelyen van. Ma majd csinállok rántott húst rizzsel. Meg befőttem a betegnek – próbáltam tréfálni! – Akarsz valami olvasnivalót?

– Valami vidámat?

– Nézd inkább a tévét. Ötkor jövök. Ha valami lenne, hívj! Szia!

– Még valamit, kérlek, add ide az asztalról a kék irattartót.

– Mit hozzak még?

– Semmit. Vagyis igen, újságot.

– Hozom most a levélszekrényből, jó?

– Elég, ha majd jössz haza. Akkor szia...

Becsaptam az ajtót, s mögötte hagytam apám betegségét. Ha az iratokat kérte, nem lesz olyan nagy a baj...

Az előző nap volt a tavasz első napja.

A második napon is az volt az érzésem, hogy fölöttem morajlik a tenger, de csak a friss tavaszi égbolt volt, telve suttogással, pengéssel, énekekkel, döngéssel. A tolakodó tavasz belopakodott a dekoltázsom mögé, tele volt vele a szám, az orrom, simogatta a vállam, cirógatta az arcom, kavarta a hajam, mozgatta a lábam, csapdosta a hátam, mintha bújócskát akart volna játszani velem.

Hamar elfeledtem a szokatlan reggelt. A parkban már kinyílt az aranyeső, s a szökőkút melletti kis fán piros színű rügyek nyiladoztak. A fű titokteljes élményként hatott, mintha minden egyes fűszál alatt számoça rejtőzött volna. S az emberek siettek, de azért mindenki, mint én is, nézelődött maga körül, a nap tűzött, a szökőkút vize magasra lövellt, s a zeneiskola kitárt ablakai át hallatszottak a zongoragyakorlatok hangjai, s elnyomták az autók zaját...

A nyomdánk ablakai is tárva-nyitva voltak.

A terv szerint valami vékony jegyzetfüzeteket kellett lefényképeznem. Semmiség. Előkészítettem hozzá az anyagot, beállítottam a gépet. Sötétet csináltam, csupán a kis helyiségben, ahol a laboratóriumom volt, villogott a kék fény. Kis idő múlva valaki kopogott az ajtón:

– Telefonod van – szólta Katka a könyvelésből.

– Nem az apám?

– Nem, idegen férfi. Nem ismerem a hangja szerint, be sem mutatkozott.

– Akkor hívjon kissé később!

Katka elment, de nekem nem volt nyugtom: ki lehetett az illető? Ez forgott az agyamban, valamit túl is exponáltam miatta.

Úgy két óra múlva szünetet tartottam. Be mentem a műhelybe a munkatársakhoz. Már vagy harmadszor tízóraiztak.

– Nem kérsz salátát? – vetette oda Valéria, s már éppen azon voltam, hogy fogok egy fél kiflit

és hozzá kevés finom pikáns halsalátát, mikor újra szaladt Katka a könyvelésből:

– Megint ő, aki az előbb hívott. Valami Strmina...

A saláta a torkomba szaladt, köhöggetett.

Štefan kolléga hátba vágott, hogy még a térdem is megroggyant.

Az irodában szinte vágni lehetett a füstöt, s mindenki fülelt.

– Szervusz, Miro...

– Lanka, gyere ma kirándulni. Olyan szép idő van!

Eszembe jutott apám. No... Az iratokat akar-ta, nem orvost.

– Eljössz?

– Megyek.

– Háromkor várlak a sarkon, jó?

– Jó.

Apámnak viszek majd Esti Újságot. Majd sietek. Háromtól ötig – hiszen az tengernyi idő!

A telefon kattant.

– Ki volt az? – kíváncsiskodott Katka.

– Senki – mondtam látszatra hanyagul, valójában azonban mintha csalogány lenne a szívem. Méz és pillangók. Szerelem. A közeli nyár tüzes nyelve. Becsukóztam a sötétkamrámba, amíg el nem készültem a munkámmal.

Lezuhanyoztam, megfésülködtem. A folyosó üvegajtájában megnéztem magam, mint valami tükörben. A bevásárlótáskámat bezártam a szekrénybe: bevásárlótáskával nem megyünk tavaszi sétára fiúval. A befont hajam hátradobtam a vállamon át, szófogadón függött a lapockáim között egész a derekamig, súlyosan, feszesen.

A narancsszínű autó, a kerekeken guruló nap a sarok mögött várt.

– Hová megyünk?

– Ahová akarod...

Bár már egy egész hónapja nem láttam, biztos voltam benne, hogy majd jön, váratlanul jelentkezik. Ilyen volt. Kifürkészhetetlen. Gyötört a magányával, eltűnéseivel, de annál jobban örültem, amikor újra és újra visszatért hozzám. Bár nem sokat beszélt, az volt az érzésem, hogy mindent tudok róla. Azt is, ami időközben történt, azt is, ami következik. Sosem kételkedtem benne, mindent megbocsátottam. Jó, ha van olyan ember, akire mindig és mindig várhatunk. Miat-ta akartam minden nap csinos lenni. Akkor is, ha nem jött. A hosszú várakozás sem hiábavaló.

– Lanka, hogy is hívnak téged tulajdonképpen?

– Nem emlékszel? Balladai...

– Azt hiszem, elfeledtem...

Mindig így kezdte, ha hosszabb ideig nem találkoztunk, mintha az mentség lenne.

– Julianna vagyok, a névnapom meg február tizenhatodikán van.

– Hogyhogy eddig még sosem ünnepeltük meg együtt?

– Nem tudom, hol voltál és mit csináltál.

– Sok munkám volt. Szakorvosi vizsgát csináltam. Mától kezdve naponta veled lehetek. Egész nyáron. Fürödni járunk, moziba meg fagyizni megyünk, várni fogok rád. Sétálni megyünk, kirándulni, ahová csak akarod. Még bevásárolni is.

– Ó, hát ekkora áldozatot nem kívánok tőled.

– Bejárom veled akár az egész áruházat! Utazgatunk a mozgólépcsőkön...

Tekintetünk és kezünk találkozott csaknem kilométerenként. Nagy, meleg tenyere volt. A keze alapján ismered meg a férfit. Mirko jó volt. A Detrekő vára alatti réten szálltunk ki. Az út folytatódott az erdőn át, és a csupasz, gömbölyded dombon lévő vár omladékainál ért véget. A fenyők zöldelltek, a lomblevelűk csupasz ágai néha az arcunkba csapódtak. Letértünk az útról. Lábunk alatt sustorgott a tavalyi avar.

Az erdő ritkult, mögöttünk kitaróan kapaszkodtak belénk a nap hosszú sugarai, mintha magukhoz akarnának emelni a magasba. A biztonság okáért kicsit leültünk.

A tiszta szerelmet szeretem, fehéret, mint a tej. Olyat, ami után nem fáj a fej. Ami után másnap az ember nem kutatja az emlékezetében, mit nem kellett volna tenni vagy mondani. Azt a szerelmet szeretem, amittől nem szárad ki a torkom, ami után édes az álom, és az ember reggel értelmetlen gondolatokkal ébred...

Egészen fönt a dombon leültünk a romok között, és lógáztuk a lábunkat a rücskös romos várfalokról. Alattunk kanyargott az út, amelyen jöttünk. Meg a határ. Fehér házikók. Szántóföldek. Miro belém karolt, én meg széles vállára hajtottam a fejem.

Sokáig ültünk így ott. Kivártuk, míg kigyúlnak a csillagok, s alig találtunk vissza az autóhoz.

A Devín szálloda előtt Miro lefékezett:

– Gyere, megvacsorázunk. Megünnepeljük a szakvizsgámat!

Apa. Már biztosan alszik. Telefonáljak neki? De mit mondok? Hogyan magyarázom meg mindezt neki? Ma van a tavasz második napja! Ilyen nap kevés van az életben. Lemondani róla? Lemondani ilyen értékes, rendkívül harmonikus napról?

A vacsora után kávéit ittunk picurka csészékből és konyakot nagy poharakból, és vágyakozva néztük egymást, mintha nem együtt éltük volna át az egész délutánt és az estét.

– Lanka, tulajdonképpen még soha nem szerettem senkit...

– Én sem. Csak téged.

– Senkit a világon?

– Senkit!

Hirtelen összerezentem.

– Talán fázol?

– Mennem kell! – ugortam fel az asztaltól. – Apu!...

Szaladtam fel a lépcsőkön.

A lift elromlott valahol két emelet között. Végre a mi ajtónk! Nyugalom. Kotrok a táskában, a kulcs sehol. Biztosan a szatyorban maradt, amit a szekrényben hagytam. Egyszeriben szörnyen sajnáltam mindent. Csöngettem. Meglepően gyorsan hallatszottak a léptek. Mindent elmondok neki. Apu megérte.

Előbb azt hittem, hogy eltévesztettem az ajtót. A szomszédasszony nyitotta ki virágmintás pongyolában és csavarókkal a hajában. Az előszoba azonban a miénk volt! A szomszédasszony mellett az apám szobájába rohantam. Nem volt ott, a tálca, amelyen a reggelit készítettem oda neki, az ágyneműtartón volt. A vánkoston apám fejének a nyoma.

A szomszédasszony ekkor már mögöttem állt.

– Hol az apám? – néztem a szemébe.

– Kórházban!

A széken nedves törülköző, az apa szemüvege a polcon volt a könyvek mellett. Az iratok szétrakva az íróasztalon. Negyed egyet mutatott az óra. Reggeltől a szoba megtelt a betegség szagával. A nyelvem megduzzadt a számban. Az ablakra pillantottam – tárva-nyitva állt: a szobába akadálytalanul áradt be a tavaszi éjszaka.

– Tíz óra tájban rosszabbul lett – kezdte mondani a szomszédasszony, vagdosva a szavakat, mint a hagymát. – Még volt ereje becsöngetni hozzánk, kóválygott a feje, alig bírt járni. Azt mondta, maga moziba ment. Tettem rá borogatást, és hívtam az ügyeletet. Egy órát vártunk a mentőre! A doktor azt mondta, hogy alighanem infarktus.

– Melyik kórházba vitték?

– Alighanem a Partizán utcaiba.

– Nem mondott semmit?

– Csak annyit üzent, hogy gondoskodjon magáról, és reggeli nélkül ne menjen el hazulról.

– Köszönöm önnek...

– Jó éjszakát – csapódott az ajtó, és én ott maradtam ámulva egyedül. Persze, apám nem volt mindig otthon. Utazott is, néha elkóborolt a barátaival, meg tudj' isten hol volt, de hát az más magány volt. Mindig tudtam, hogy megjön, hogy biztonságban van, hogy jól van.

Leültem az üres és csöndes konyhában, tenyerembe tettem az arcom. Miro már biztosan alszik. Ő is egyedül van. És mégis másként, mint én, hogy apám a kórházban. Míroval persze csak a boldogságot oszthatjuk meg, a fájdalmat magamnak kell viselnem.

Fogtam az ajtó mögötti fogasról a tartalék kulcsokat, szvettert vettem föl, és elindultam a kórházba. A házunk előtti négyzet alakú tér fölött mintha összegyűltek volna a fények. Annál sötétebbek voltak az utcák, amelyeken haladnom kellett. Máskor féltem volna. Vagyis, most is féltem, de ez más félelem volt. Inkább amolyan tehetetlen szorongás.

Először aggódtam apámért. Eddig mindig ő aggódott értem. „Vedd fel a szvettert, hűvös van”

– mondta, mint hajdan a mama. „Vigyázz az úton, csúszós!” „Ne járj egyedül haza, inkább valaki kísérjen el.” „Vegyél föl jobb cipőt, hiszen esik...”

Tulajdonképpen sosem beszéltünk valami nagy, jelentős dologról. A mi mindennapi életünk csupa apróságokból állt, most látom csak, milyen fontosak voltak mind.

A szunyókáló portás nem engedett még csak a hidegzöld folyosóra sem.

– De hát nekem itt az apám!

– És aztán? Éjnek évadján nincs látogatás! A betegekről meg csak reggel adnak tájékoztatást!

Lassan hazaballagtam. A cipőmön még rajta volt az erdei talaj maradéka. Mikor is volt az a kirándulás? Nagyon is régen. Miféle tavasz? Hideg, sötét tél...

Reggel elaludtam mindkét ébresztőt, a telefonra ébredtem. Mirko!

– Lanka, miért nem mondtad, hogy nálunk fekszik az apád?

Hallgattam. A furcsa véletlen műve, hogy gondolhattam volna, hogy apám éppen Miro osztályára, gondozásába kerül?

– No, ezért még megszidlak, de ne félj, apád már jól van, nem infarktus volt, csupán átmeneti érprobléma, gyere, várlak!

Az ablakhoz léptem, kidugtam a tenyerem. Rásütött a nap. Ismét szép reggel kezdődött.

(Vércse Miklós fordítása)

Megjegyzés: Miro és Mirko (vagyis Miroslov) ugyanaz a személy.

Nagy János: Csokonai Vitéz Mihály (bronzplakett)

Kozma László

Teremtés

Teremt forrást, fenyőzöldet
Harmadnapon Székelyföldet.
Csillagokat, szelíd nyájat
Ahogy ég kékjében járnak.

Furulyaszó hullámozása
Halk szellőnek suhogása.
Szarvas hajlik hűvösére
Inni járjon bűvös érré.

Kigyúlnak a hajnalfények
Falujába teremt székelyt.
Kapujára napot, holdat

Életére áldást szórnak.
S melyen madárfütyök szólnak
Teremt rétet, kaszálókat.

Erdély

Mert a világon kell legyen
Egy föld, mely Istennek terem.
Harangvirágot és gyopárt
Csak illatot, nem hasznot ad.

Napfény és eső művelik,
Fölötte égbolt kelyhe nyit.
Pompázva szórja színeit,
Királyi kertben nyitna mind.

Ember nem látta dús vadon,
És fenyő nő szikláidon,
Mely gyökerével megmarad,

Mégis él kövön és romon,
S a fényfoltos tisztásokon
Dalát csendíti a patak.

Nagy János: Ady Endre (bronzplakett)

